

Podział państw świata według wartości wskaźnika HDI

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Grafika interaktywna](#)
- [Sprawdź się](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Podział państw świata według wartości wskaźnika HDI

Źródło: Pexels License, <https://www.pexels.com/photo-license/>, dostępny w internecie: www.pexels.com.

Kraje wysoko rozwinięte, kraje średnio rozwinięte, kraje słabo rozwinięte, kraje rozwijające się... Czy słysząc lub czytając te terminy, wiesz, które państwa należą do danej grupy? Istnieje wiele podziałów państw według poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego. W zasadzie wszystkie z nich opierają się na określonych wskaźnikach, które z roku na rok mogą się zmienić i powodować, że jednego roku dane państwo może należeć na przykład do państw średnio rozwiniętych, a innego - do wysoko rozwiniętych.

Twoje cele

- Podasz przykłady różnych podziałów państw świata według poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego.
- Wyjaśnisz sposób wyznaczania poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego na podstawie wartości HDI.
- Skategoryzujesz państwa według poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego opartego na wartościach HDI.

Przeczytaj

Różne podziały państw według poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego

Istnieje szereg mierników opartych na produkcie krajowym brutto. Należą do nich na przykład:

- produkt krajowy brutto (nominalny) w przeliczeniu na jednego mieszkańca,
- produkt krajowy brutto (według **parytetu siły nabywczej**) w przeliczeniu na jednego mieszkańca,
- **dochód narodowy** brutto (czyli PKB powiększony o dochody krajowych firm za granicą) w przeliczeniu na jednego mieszkańca,
- udział poszczególnych sektorów gospodarki narodowej w tworzeniu PKB i w strukturze zatrudnienia.

Na podstawie wartości trzech pierwszych wskaźników wyróżnia się trzy grupy państw: wysoko, średnio i słabo rozwinięte. W przypadku ostatniego wskaźnika przyjmuje się, że wraz ze wzrostem poziomu rozwoju gospodarczego rośnie udział usług, a maleje udział rolnictwa w strukturze tworzenia PKB i strukturze zatrudnienia.

Innym przykładem miernika, na podstawie którego można wyróżnić kraje o różnym poziomie rozwoju jest wskaźnik rozwoju społecznego (HDI).

Polecenie 1

Przypomnij sobie, czym jest wskaźnik rozwoju społecznego (HDI) i jakie są jego składowe.

Wskaźnik rozwoju społecznego (HDI)

Wskaźnik rozwoju społecznego jest wskaźnikiem bardziej uniwersalnym niż mierniki oparte na PKB, ponieważ uwzględnia nie tylko poziom zamożności, ale również sferę zdrowotną i edukacyjną. Przyjmuje wartości od 0 do 1 i jest podawany najczęściej z dokładnością do trzech miejsc po przecinku. Wyższa jego wartość wskazuje na wyższy poziom rozwoju społeczno-gospodarczego.

Składowe HDI.

Źródło: Englishsquare.pl Sp. z o.o., CC BY-SA 3.0, <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/>.

HDI a poziom rozwoju społeczno-gospodarczego

Wartości wskaźnika rozwoju społecznego wahały się w 2017 roku od 0,354 w Nigerze do 0,953 w Norwegii. Średnia wartość dla świata wynosiła 0,728. UNDP wyznaczyła następujące kategorie krajów ze względu na wartość tego wskaźnika:

państwa	wartości HDI
bardzo wysoko rozwinięte	≥ 0,900
wysoko rozwinięte	0,700 – 0,899
średnio rozwinięte	0,555 – 0,699
słabo rozwinięte	poniżej 0,555

W związku z tym do państw **bardzo wysoko rozwiniętych** zaliczono:

- w Ameryce Północnej: USA, Kanadę i Bahamy,
- w Ameryce Łacińskiej: Argentynę, Chile, Urugwaj i Barbados,
- w Europie: większość państw, za wyjątkiem: Ukrainy, Mołdawii, Serbii, Bośni i Hercegowiny, Albanii i Macedonii Północnej,
- w Azji: Rosję, Kazachstan, Japonię, Koreę Południową, Izrael, Singapur, Malezję, Brunei Darussalam, Arabię Saudyjską, Oman, Katar, Zjednoczone Emiraty Arabskie, Bahrajn i Kuwejt,
- Australię i Nową Zelandię.

Do krajów **wysoko rozwiniętych** zaliczono:

- w Ameryce Łacińskiej: większość krajów, tj. Meksyk, Belize, Kostarykę, Panamę, Wenezuelę, Ekwador, Peru, Brazylię, Surinam, Paragwaj, a także: Trynidad i Tobago, Antigę i Barbudę, Saint Kitts i Nevis, Kubę, Grenadę, Saint Lucia, Dominikanę, Jamajkę, Saint Vincent i Grenadyny, Dominikę,

- w Europie: Ukrainę, Mołdawię, Serbię, Bośnię i Hercegowinę, Albanie i Macedonię Północną,
- w Azji: Mongolię, Chiny, Tajlandię, Sri Lanke, Turkmenistan, Uzbekistan, Iran, Liban, Jordanię, Turcję, Gruzję, Armenię i Azerbejdżan,
- w Afryce: Algierię, Libię, Tunezję, Gabon, Botswanę a także: Malediwy, Seszele i Mauritius,
- w Oceanii: Palau, Fidzi, Tonga, Samoa i Wyspy Marshalla.

Do krajów **średnio rozwiniętych** zaliczono:

- w Ameryce Łacińskiej: Salwador, Nikaraguę, Gwatemalę, Honduras, Gujanę i Boliwię,
- w Azji: Indonezję, Filipiny, Timor Wschodni, Wietnam, Laos, Kambodżę, Bangladesz, Indie, Butan, Nepal, Pakistan, Tadżykistan, Kirgistan i Irak,
- w Afryce: Egipt, Maroko, Wyspy Zielonego Przylądka, Kongo, Ghanę, Gwineę Równikową, Kamerun, Kenię, Wyspy Świętego Tomasza i Książęcą, Zambię, Angolę, RPA, Namibię i Suazi,
- w Oceanii: Mikronezję, Kiribati i Vanuatu.

Natomiast do krajów **słabo rozwiniętych** zaliczono:

- w Ameryce Łacińskiej: Haiti,
- w Azji: Afganistan, Syrię i Jemen,
- w Afryce: większość krajów Afryki Subsaharyjskiej: Tanzanię, Zimbabwe, Nigerię, Rwandę, Lesotho, Mauretanię, Madagaskar, Ugandę, Benin, Senegal, Komory, Togo, Sudan, Wybrzeże Kości Słoniowej, Malawi, Dżibuti, Etiopię, Gambię, Gwineę, Demokratyczną Republikę Konga, Gwineę-Bissau, Erytreę, Mozambik, Liberię, Mali, Burkinę Faso, Sierra Leone, Burundi, Czad, Sudan Południowy, Republikę Środkowoafrykańską i Niger,
- w Oceanii: Papuę-Nową Gwineę i Wyspy Salomona.

Polecenie 2

Przeanalizuj poniższe wykresy, a następnie porównaj wartości HDI oraz jego składowe w krajach o różnym poziomie rozwoju.

HDI w państwach o różnym poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego.

Źródło: Englishsquare.pl Sp. z o.o., CC BY-SA 3.0, <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/>

Opracowanie własne na podstawie danych Human Development Reports, UNDP, [online], dostępny w internecie:

http://hdr.undp.org/sites/default/files/2018_human_development_statistical_update.pdf, dostępny w internecie: http://hdr.undp.org/sites/default/files/2018_human_development_statistical_update.pdf.

Słownik

dochód narodowy

łączna wartość dóbr i usług wytworzonych w ciągu roku przez obywateli danego państwa oraz przez osoby prawne z siedzibą na terenie tego kraju pomniejszona o koszty amortyzacji i o podatki dochodowe

parytet siły nabywczej (w skrócie PPPs)

wskaźniki poziomu różnic w cenach pomiędzy krajami; PPPs informuje o tym, jaki jest koszt (wyrażony w jednostkach walutowych) określonych towarów i usług w różnych krajach; używając PPPs do konwersji wydatków wyrażonych w walutach krajowych na wspólną, sztuczną walutę, standard siły nabywczej (PPS), eliminowany jest efekt wpływu na poziom różnic w cenach spowodowany wahaniami kursów walut

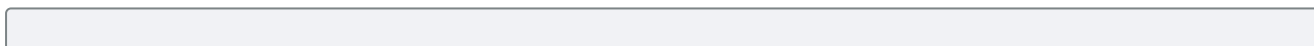
UNDP (ang. *United Nations Development Programme*)

organ pomocniczy ONZ, Program Narodów Zjednoczonych na rzecz Rozwoju

Grafika interaktywna

Polecenie 1

Przeanalizuj poniższą grafikę interaktywną, a następnie wskaż państwa o różnym poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego na różnych kontynentach.

Państwa o różnym poziomie rozwoju według wskaźnika rozwoju społecznego (HDI) w 2017 roku

Źródło: Englishsquare.pl Sp. z o.o., CC BY-SA 3.0, <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/>

Opracowanie własne na podstawie danych Our World In Data (project of the Global Change Data Lab), CC BY 4.0, <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>, [online], dostępny w internecie: : <https://ourworldindata.org/human-development-index>

Grafiki pod numerami w panelach bocznych:

1, By TUBS - Praca własna, CC BY-SA 3.0, <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/>, [online], dostępny w internecie: <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=14781642>

1, Domena publiczna, [online], dostępny w internecie: <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=30513>

1, By TUBS - Praca własna, CC BY-SA 3.0, <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/>, [online], dostępny w internecie: <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=14971074>

2, By TUBS - Praca własna, CC BY-SA 3.0, <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/>, [online], dostępny w internecie: <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=14972446>

2, By TUBS - Praca własna, CC BY-SA 3.0, <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/>, [online], dostępny w internecie: <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=15319003>

2, By TUBS - , CC BY-SA 3.0, <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/>, [online], dostępny w internecie: <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=14629759>

3, By TUBS - Praca własna, CC BY-SA 3.0, <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/>, [online], dostępny w internecie: <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=15035631>

3, By Alvaro1984 18 - Praca własna, Domena publiczna, [online], dostępny w internecie: <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=7410158>

3, By Alvaro1984 18 - Praca własna, Domena publiczna, [online], dostępny w internecie: <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=7413261>

4, By TUBS - Own work, CC BY-SA 3.0, <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/>, [online], dostępny w internecie: <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=14980084>

4, By Marcos Elias de Oliveira Júnior - Own work, Public Domain, , [online], dostępny w internecie: <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=15539688>.

Sprawdź się

Pokaż ćwiczenia:

Ćwiczenie 1

Ćwiczenie 2

Ćwiczenie 3

Ćwiczenie 4

Ćwiczenie 5

Ćwiczenie 6

Ćwiczenie 7

Ćwiczenie 8

Od wielu lat najbardziej rozwiniętym państwem świata jest Norwegia – jest na pierwszym miejscu w rankingach według HDI. Sprawdź w dostępnych źródłach informacji geograficznej, czy w XXI wieku Norwegia co roku była wiodącym krajem w tym zestawieniu. Jeżeli tak, zapisz, od którego roku jest na pierwszym miejscu pod względem HDI, a jeżeli nie, zapisz, który kraj i w których latach zwyciężał w tym rankingu.

Dla nauczyciela

Imię i nazwisko autora: Kamil Kaliński

Przedmiot: geografia

Temat zajęć: HDI a poziom rozwoju społeczno-gospodarczego państw.

Grupa docelowa: III etap edukacyjny, liceum i technikum, zakres podstawowy, klasa II

Podstawa programowa

VII. Podział polityczny i zróżnicowanie poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego świata: mapa podziału politycznego, system kolonialny i jego rozpad, procesy integracyjne i dezintegracyjne na świecie, konflikty zbrojne i terroryzm, podstawowe wskaźniki rozwoju. Uczeń:

7) analizuje zróżnicowanie przestrzenne państw świata według wskaźników rozwoju – PKB na jednego mieszkańca, Wskaźnika Rozwoju Społecznego (HDI), Wskaźnika Ubóstwa Społecznego (HPI).

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji,
- kompetencje matematyczne oraz kompetencje w zakresie nauk przyrodniczych, technologii i inżynierii,
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się.

Cele operacyjne

Uczeń:

- podaje przykłady różnych podziałów państw świata według poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego,
- wyjaśnia sposób wyznaczania poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego na podstawie wartości HDI,
- kategoryzuje państwa według poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego opartego na wartościach HDI.

Strategie: konektywizm

Metody nauczania: pogadanka, dyskusja, praca z e-materiałem

Formy zajęć: praca indywidualna, praca w parach (lub grupach), praca całego zespołu klasowego

Środki dydaktyczne: e-materiał, komputer, projektor multimedialny (lub/i tablety z dostępem do internetu), zeszyt przedmiotowy, ścienna mapa polityczna świata

Materiały pomocnicze

Netografia (dostęp 6.11.2019)

Zestawy danych statystycznych:

- Human Development Index, ourworldindata.org [dostęp online 30.09.2020].
- Human Development Indices and Indicators, hdr.undp.org [dostęp online 30.09.2020].

PRZEBIEG LEKCJI

Faza wprowadzająca

- Przedstawienie tematu lekcji, dialog z uczniami mający na celu usystematyzowanie podstawowych wiadomości na temat mierników demograficznych, społecznych i gospodarczych.
- Przedstawienie celów lekcji.

Faza realizacyjna

- Nauczyciel zadaje uczniom pytanie: *Które kraje można zaliczyć do wysoko, średnio i słabo rozwiniętych?* Następuje burza mózgów. Uczniowie zgłaszają swoje pomysły. Następnie nauczyciel wyświetla na tablicy wprowadzenie do e-materiału i omawia je, weryfikując odpowiedzi uczniów.
- W następnej kolejności nauczyciel zadaje uczniom kolejne pytanie: *Jakie znacie wskaźniki, na podstawie których można porównać poziom rozwoju społeczno-gospodarczego państw?* Chętni uczniowie podchodzą do tablicy i wypisują przykładowe mierniki. Po tym zadaniu nauczyciel wyświetla na tablicy pierwszy podrozdział części „Przeczytaj” pt. *Różne podziały państw według poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego*, komentując propozycje uczniów i prezentując im inne tego typu wskaźniki.
- Następnie nauczyciel prosi uczniów o narysowanie w zeszytach schematu (w dowolnej formie), który obrazowałby jak najwięcej informacji związanych z HDI. Po zakończonym zadaniu uczniowie zgłaszają swoje pomysły i systematyzują dotychczasową wiedzę na ten temat. Nauczyciel weryfikuje pomysły. W razie potrzeby wyświetla schemat składowych tego wskaźnika.
- W następnym etapie nauczyciel prowadzi pogadankę na temat podziału państw według wskaźnika rozwoju społecznego (HDI). W tym celu może także posłużyć się podrozdziałem pt. *HDI a poziom rozwoju społeczno-gospodarczego* wyświetlonym na tablicy multimedialnej.
- Następnie nauczyciel dzieli uczniów na cztery zespoły. Każda z nich, przy pomocy tabletu z dostępem do internetu, wypisuje państwa, przyporządkowane do

odpowiedniej grupy: zespół nr 1 - bardzo wysoko rozwiniętych, zespół nr 2 - wysoko rozwiniętych, zespół nr 3 - średnio rozwiniętych, zespół nr 4 - słabo rozwiniętych. Mogą oni skorzystać ze źródeł internetowych podanych wyżej.

- Po skończonym zadaniu nauczyciel zaprasza przedstawicieli każdej z grup do mapy ściennej i prosi o wskazanie wypisanych krajów.
- W następnej kolejności nauczyciel prosi uczniów o wykonanie polecenia 2 z części „Przeczytaj”. Uczniowie analizują wykresy na tabletach. Ewentualnie nauczyciel może je zaprezentować na tablicy interaktywnej.
- W następnym etapie lekcji nauczyciel wyświetla na tablicy zadania z bloku ćwiczeń interaktywnych. Wskazani uczniowie podchodzą do tablicy i rozwiązują je.

Faza podsumowująca

- Nauczyciel wyświetla na tablicy interaktywnej multimediu bazowe w celu podsumowania i utrwalenia nowo poznanych zagadnień. Bazując na nim, uczniowie konstruują polecenia, które podsumowują ich wiedzę zdobytą na lekcji.
- Nauczyciel nagradza aktywnych uczniów i przypomina cele zajęć.

Praca domowa:

- Korzystając z różnych źródeł informacji geograficznej, wybierz i przedstaw inną klasyfikację państw według poziomu rozwoju. Podaj przykłady państw położonych na różnych kontynentach.
- Opcjonalnie można także prosić o zapoznanie się z kolejnym tematem lekcji (w przypadku blended-learning).

Wskazówki metodyczne opisujące różne zastosowania danego multimediu: nauczyciel może wyświetlić grafikę interaktywną na tablicy interaktywnej lub poprosić uczniów o zapoznanie się z nią na tabletach (lub komputerach). Może być ono wyświetlone nie tylko w fazie podsumowującej lekcji, ale również w fazie realizacyjnej, po zakończonej pracy w grupach.